

Posudek oponenta na diplomovou práci Bc. Lucie Rajlové, DiS., *Pražská baletní scéna a její hlavní představitelé ve 2. polovině 20. století.*

Autorka diplomové práce Lucie Rajlová zaměřila svůj výzkum na pražskou baletní scénu a její významné představitele 2. poloviny 20. století. Jak sama v úvodu říká, jednalo se jí především o „zmapování pražské baletní scény, profese baletního umělce/umělkyně se všemi klady a zápory“. Ze stanoveného výzkumného cíle plyne, pokud se nemýlím, že se jedná o vpravdě průkopnický počín. K danému tématu nebylo z historického pohledu doposud nic publikováno, což může být výhodou (dílo bude vždy novátorské), ale i nevýhodou, není s čím, resp. s kým polemizovat, na koho navázat, jaká témata doplnit. Bez pochyby se podobné téma neobejde bez osobní motivace a nadšení. Právě nadšení (k tomu patří i zklamání z nerealizovaných rozhovorů) z celé diplomové práce Lucie Rajlové číší – téma jí prostě bavilo. Autorka píše o „mistrovství v tanečním umění“, balet pojímá jako „nádhernou záležitost“, sama se baletu navíc aktivně věnovala. Insider to může mít složité, může být doslova „spolknut“ tématem, může být málo kritický atd., ale bez „insiderů“ by nevznikla řada různých vědeckých pojednání. Jsou to bezpochyby právě insideři, kteří cítí důležitost daného tématu. Nikde navíc není řečeno, že téma časem zmapuje někdo další, někdo s „odstupem“. Samotný odstup ale není ještě sám o sobě zárukou kvalitního díla. Mohu ale konstatovat, že se Lucii Rajlové patřičný vědecký přístup k tématu podařilo zachovat, možná i proto, nebo právě proto, že diplomová práce je spíše průvodcem po pražské baletní scéně než hlubokým interpretačním počinem. Sám osobně se domnívám, že se diplomantka cítila více komfortně, pokud mohla události spíše popisovat než je hlouběji analyzovat.

Logika práce mě na první pohled mírně zmátla, na úvod není rozbor pramenů, ale autorka se rozhodla začít pohledem do historie pražské baletní scény. Metodologickou část pak zařadila jako následující kapitolu a vlastní empirická část práci uzavírá. Historická část je zpracována přehledně a přináší čtenáři potřebný vhled do „fungování“ pražské baletní scény na pozadí všech důležitých historických předělů. Oceňuji zároveň nápadité zpracování historické části (včetně zařazení fotografií), věnované jednotlivým stěžejním osobnostem baletní scény.

Každá diplomová práce má své vrcholy, u Lucie Rajlové je to bez nejmenší pochybnosti část věnovaná metodologickým otázkám orální historie (při malém přepracování by takto pojatá a zpracovaná metodologie výzkumu obstála jako samostatný vědecký článek v některém orálně historickém periodiku a to i mimo hranice ČR).

Metodologická část věnující se písemným pramenům a literatuře je napsána na velmi dobré úrovni, dává nahlédnout, s jakými prameny autorka pracovala a jak se s nimi kriticky vypořádala. Použitá literatura je přehledně rozebrána a podle mého názoru více než dostačující.

Na rozdíl od jiných diplomových prací autorka vnáší i nový „problém“. Podobné téma, resp. vedení rozhovorů sama diplomantka realizovala i pro projekt *Dějiny AMU*. Sám jsem se účastnil úvodní schůzky tohoto projektu a domníval se, že pro diplomantku bude souběh obou aktivit jednoznačně přínosný. Ukázalo se však, že provázanost může být i kontraproduktivní.

Rád bych požádal diplomantku v rámci obhajoby práce o stručné přiblížení problému souběhu dvou podobných témat. Především, jak probíhá projekt DAMU v současnosti? Zda sama pokračuje / nepokračuje (v tom případě proč?) v projektu dál?

Není nutné opakovat, co je z diplomové práce jasné, Lucie Rajlová kriticky posuzuje všechny problémy, které při orálně historickém projektu nastávají, počínaje oslovováním narátorů (včetně popisů po pocitů hraničící z deziluzí po neúspěšném kontaktování narátorů). Všichni, kdo orální historii „provozujeme“, jsme vše popsane prožili, resp. prožíváme.

Z části věnované realizaci rozhovorů plyne možná až přílišný obdiv a respekt k narátorům, to je samozřejmě u takto specifického tématu pochopitelné, avšak může hrozit, že příliš velký obdiv může sklouznout k idealizaci narátorů. Zda se tak stalo, nejsem schopen bez podrobné znalosti rozhovorů posoudit, spíše se přikláním, na základě vybraných pasáží, k názoru, že nikoliv.

Lucie Rajlová vedla sedm rozhovorů, což není po pravdě příliš, na druhou stranu i rozhovory nerealizované včetně popisu všech odmítnutí práci povyšují na potřebnou úroveň kladenou na diplomovou práci. Metodologickou práci Lucie Rajlová uzavírá zamyšlením nad „náročným procesem autorizace rozhovoru“, resp. nad „přepisem rozhovorů a mírou zásahů ze strany narátorů a narátorek, případně dobrovolnou ‘ztrátou’ narátora“. Při čtení této části diplomové práce jsem si vzpomněl na podobné promýšlení možností a smyslu orální historie, které před léty učinila kolegyně z USA Lorraine Sitzia v článku *Sdílená autorita nemožný cíl?*

V zmiňovaném článku popsala autorka vztah mezi tazatelem a narátorem, probádala hranice spolupráce a identifikovala různé aspekty vztahů, především ty, které sehrály nejdůležitější roli při utváření rozhovoru. Možná stojí za to ocitovat alespoň část studie, protože se s podobným problémem potýkala i Lucie Rajlová. „*Projekt založený na orálně historickém biografickém rozhovoru nešel tak, jaké jsem si představovala. Dnes bych znovu do takového projektu nešla, pokud bych si nevytyčila velmi jasné hranice. Zejména bych měla mít jasno o své roli v interview, dovolila bych si psát o procesu mnohem více kriticky či analyzovat vyprávěné příběhy takovým způsobem, jakým je sám narátor neanalyzuje a nemusí se mu líbit. Nejsem si jista, že je možné mít společný kritický pohled se svými vypravěči, nebo že by to bylo vůbec žádoucí; je to příběh narátora, který je samozřejmě vždy osobní*“.

Pokud jde o třetí část diplomové práce, tzn. o vlastní praktický výzkum, pak se Lucie Rajlová zaměřila na dosud málo zmapovaná a málo reflektovaná témata. Myslím si, že nápad soustředit se na vliv minulého režimu na oblast baletu, resp. ukončení kariéry baletních umělců je více než vydařený. Mix politického a osobního námětu je velmi nápaditý, způsobený zřejmě i autorčíným výzkumem, narátoři byli pravděpodobně na uvedená témata ochotni nejvíce vyprávět. Rád bych diplomantku požádal, aby při obhajobě zodpověděla, proč zařadila otázku homosexuality právě do obecnější úvahy vlivu komunistického režimu na československý balet?

Diplomová práce Lucie Rajlové splňuje bezpochyby všechna kritéria kladená na závěrečný spis magisterského textu. Na tomto místě je určitě dobré vyzdvihnout zpracovaný jmenný rejstřík, což není zatím u diplomových prací obvyklé. Jak jsem výše uvedl, druhá část diplomové práce je vysoce nadprůměrná, naopak závěrečné části chybí vyšší míra

interpretace, převažuje spíše popis, byť s nalezením nových faktů a souvislostí, případně naznačených nových výzkumných otázek. Závěrečná část je do jisté míry i v částečném nepoměru k délce kapitol předešlých. I vzhledem k místy jisté jazykové neobratnosti hodnotím práci stupněm **velmi dobrá**. K jedničce chybělo při mém uvažování jen velmi málo.

Předpokládám, že se diplomantka bude tématem baletu dále zabírat, má k tomu všechny předpoklady.

Lucii Rajlové přeji mnoho osobních i profesních úspěchů.

V Praze 31. 8. 2015

prof. PaedDr. et Mgr. Miroslav Vaněk, Ph.D.